

TFRS Yorum 2

ÜYELERİN KOOPERATİF İŞLETMELERDEKİ HİSSELERİ VE BENZERİ FİNANSAL ARAÇLAR

GÜNCELLEMELER ve YÜRÜRLÜK TARİHLERİ

- “TFRS Yorum 2 Üyelerin Kooperatif İşletmelerdeki Hisseleri ve Benzeri Finansal Araçlar” Yorumu 31/12/2006 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için uygulanmak üzere ilk olarak 15/06/2007 tarih ve 26553 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
- Söz konusu Yorum, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında meydana gelen değişikliklere paralellik sağlanması amacıyla
 1. 13/08/2008 tarih ve 26966 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 71 sıra no’lu
 2. 20/03/2011 tarih ve 27880 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 211 sıra no’lu,
 3. 17/07/2013 tarih ve 28710 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 11 sıra no’luTebliğler aracılığıyla güncellenmiştir.
- Birinci değişiklik yeni yayımlanan TMS 1 tarafından yapılmış olup, esas itibariyle 31/12/2008 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. Yeni TMS 1’in erken uygulanma imkânı da bulunmaktadır. Erken uygulanma durumunda ilgili değişiklik 31/12/2007 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.
- İkinci değişiklik yeni yayımlanan TFRS 9 tarafından yapılmış olup, 31/12/2012 tarihinden sonra başlayan dönemler için geçerlidir.
- Üçüncü değişiklik 2009-2011 dönemine ilişkin yıllık iyileştirmeler kapsamında TMS 32’deki değişiklikten kaynaklanmakta olup 31/12/2012 tarihinden sonra başlayan dönemler için geçerlidir.
- **Yukarıda yer verilen Tebliğin erken uygulanma imkânı da bulunduğundan, bu kitapta TFRS Yorum 2’nin ilgili Tebliğe göre düzeltilmiş son şekli yer almaktadır. Sözü edilen Yorumu bu şekliyle uygulamayı tercih etmeyen işletmeler, TFRS Yorum 2’nin bu değişiklik öncesindeki şekline Kurumumuzun resmi internet sitesinden (www.kgk.gov.tr) ve ilgili Resmi Gazetelerden (rega.basbakanlik.gov.tr) ulaşabilirler.**

TFRS Yorum 2

Üyelerin Kooperatif İşletmelerdeki Hisseleri ve Benzeri Finansal Araçlar

İlgili Düzenlemeler

[Not: TFRS 9 *Finansal Araçlar Standardının 2011 Versiyonunu Erken Uygulamayan İşletmeler TFRS Yorum 2'nin "İlgili Düzenlemeler" bölümünü aşağıdaki şekilde uygular]*

- TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü
- TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum
- TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme

[Not: 20.03.2011 tarihli ve 27880 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan TFRS 9 *Finansal Araçlar Standardını (2011 versiyonunu) Erken Uygulayan İşletmeler TFRS Yorum 2'nin "İlgili Düzenlemeler" bölümünü aşağıdaki şekilde uygular]*

- TFRS 9 Finansal Araçlar
- TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü
- TMS 32 Finansal Araçlar

Ön Bilgi

- 1 Kooperatifler ve diğer benzeri işletmeler, ortak ekonomik veya sosyal ihtiyaçların karşılanması amacıyla bir grup birey tarafından oluşturulur. Kooperatifler genel olarak, ortak girişim faaliyeti yoluyla üyelerinin ekonomik gelişimini teşvik etmek için çaba gösteren bir topluluk olarak tanımlanabilir (kendi ihtiyacını karşılama ilkesi). Üyelerin bir kooperatifteki payları genellikle üyelerin hisseleri, üyelerin sahip oldukları birim\parçalar şeklinde ya da benzer kavramlarla nitelendirilir ve söz konusu paylar, bu Yorum kapsamında 'üyelerin hisseleri' olarak anılacaktır.
- 2 TMS 32, finansal araçların finansal borç veya özkaynak olarak sınıflandırılmasına yönelik ilkeleri düzenler. Özellikle, bu ilkeler, hamilin, ihraç edene, nakit veya diğer bir finansal araç karşılığında söz konusu finansal araçları satmasına imkan veren satılabilir araçların sınıflandırılmasında geçerlidir. Bu ilkelerin, üyelerin kooperatif işletmelerdeki hisselerine ve benzeri finansal araçlara uygulanması zordur. Bu Yorumun amacı; TMS 32'deki ilkelerin, üyelerin hisselerine ve birtakım özelliklere sahip benzer finansal araçlara nasıl uygulanacağı ve söz konusu özelliklerin borç veya özkaynak olarak sınıflandırmayı etkilediği koşullara açıklık getirmektir.

Kapsam

- 3 Bu Yorum, kooperatif işletmelerinin üyeleri için ihraç edilen ve üyelerin sermayede paylarının olduğunu kanıtlayan finansal araçlar da dahil olmak üzere, TMS 32 kapsamındaki finansal araçlara uygulanır. Bu Yorum, işletmelerin kendi özkaynağına dayalı finansal araçlarından karşılanacak veya karşılanabilecek finansal araçlara uygulanmaz.

Konu

- 4 Üyelerin hisseleri dahil olmak üzere finansal araçların çoğu, oy haklarını ve temettü dağıtımlarına katılım haklarını da içeren hisse senedi nitelikleri taşır. Bazı finansal araçlar, hamilin, nakit veya diğer bir finansal varlık karşılığında geri satın alınmasını talep etme hakkını verir; ancak, finansal araçların geri satın alınıp alınmayacağına ilişkin kısıtlamalar içerebilir veya kısıtlamalara tabi olabilir. Finansal araçların borç ya da özkaynak olarak sınıflandırılıp sınıflandırılmayacağına belirlenmesinde söz konusu geri satın alım koşulları nasıl değerlendirilmelidir?

Görüş Birliği

- 5 Bir finansal aracın (üyelerin kooperatif işletmelerdeki hisseleri dahil) hamilinin sözleşmeden doğan geri satın alım talebinde bulunma hakkı, tek başına, finansal aracın bir finansal borç olarak sınıflandırılmasını gerektirmez. Bir işletme, finansal aracın bir finansal borç veya özkaynak olarak sınıflandırılmasına karar verirken, söz konusu finansal aracın bütün kayıt ve koşullarını göz önünde bulundurmalıdır. Bu kayıt ve koşullar, sınıflandırma tarihindeki ilgili kanunları, diğer düzenlemeleri ve işletmenin yürürlükte bulunan ana sözleşmesini kapsamakla birlikte; ileride bu kanunlarda, diğer düzenlemelerde veya ana sözleşmede yapılması beklenen değişiklikleri kapsamaz.
- 6 Üyelerin geri satın alım talebinde bulunma hakkının olmaması halinde özkaynak olarak sınıflandırılabilir olan hisseleri, 7 nci ve 8 inci Paragraflarda açıklanan koşullardan biri mevcutsa, özkaynak niteliğindedir. Üyelerin müşteri gibi hareket ettikleri durumlarda oluşan; cari hesapları da içeren vadesiz mevduatlar, vadeli mevduat hesapları ve benzeri sözleşmeler, işletmenin finansal borçları niteliğindedir.
- 7 İşletmenin, üyelerin hisselerinin geri satın alımını reddetmeye yönelik olarak koşulsuz bir hakkı bulunuyorsa, üyelerin hisseleri özkaynak niteliğindedir.
- 8 Kanun, diğer düzenlemeler veya işletmenin ana sözleşmesi, üyelerin hisselerinin geri satın alımına ilişkin farklı yasaklar, örneğin koşulsuz yasaklar veya likidite kriterine dayalı yasaklar, getirebilir. Geri satın alım, kanun, diğer düzenlemeler veya işletmenin ana sözleşmesi tarafından koşulsuz olarak yasaklanıyorsa, üyelerin hisseleri özkaynak niteliğindedir. Ancak, sadece likidite kısıtlamaları gibi koşulların karşılanması (ya da karşılanmaması) durumunda geri satın alımı yasaklayan kanunlardaki, diğer düzenlemelerdeki veya işletmenin ana sözleşmesindeki hükümler, üyelerin hisselerinin özkaynak olarak değerlendirilmesine yol açmaz.
- 9 Koşulsuz bir yasaklama, tüm geri satın alımların yasaklanmasıyla, mutlak nitelikte olabilir. Koşulsuz bir yasaklama; üyelerin hisselerinin geri satın alımını, üye hisse sayısının veya üye hisselerinden ödenmiş sermaye tutarının belirli bir düzeyin altına düşmesine neden olacağı durumlarda yasaklamak suretiyle, kısmi nitelikte de olabilir. İşletmenin, 7 nci Paragrafta tanımlanan şekilde geri satın alımı reddetmeye ilişkin koşulsuz bir hakkı bulunmadıkça; üyelerin hisselerinin, geri satın alıma yönelik yasaklamayı aşan kısmi borç niteliğindedir. Bazı durumlarda, bir geri satın alım yasaklamasına tabi olan hisselerin sayısı veya ödenmiş sermaye tutarı zaman içerisinde değişebilir. Geri satın alım yasaklamasında meydana gelen bu tür bir değişiklik, finansal borçlar ile özkaynak arasında bir aktarmaya yol açar.
- 10 İlk muhasebeleştirme sırasında, işletme, geri satın alım haklarından kaynaklanan finansal borcunu gerçeğe uygun değer üzerinden ölçer. Üyelerin hisselerinin geri satın alım özelliğine sahip olması durumunda, işletme, geri satın alım haklarından kaynaklanan finansal borcun gerçeğe uygun değerini; ana sözleşmesinde veya yürürlükteki düzenlemelerde yer alan geri satın alım hükümleri uyarınca ödenecek azami tutarın ödenmesi gereken ilk günden itibaren iskonto edilmesi suretiyle ulaşılan tutardan daha az olmayacak şekilde hesaplar (bakınız Örnek 3).
- 11 TMS 32'nin 35 inci Paragrafı uyarınca, özkaynağa dayalı finansal araç sahiplerine yapılan dağıtımlar doğrudan özkaynakta muhasebeleştirilir. Finansal borç olarak sınıflandırılan finansal araçlarla ilgili faiz, temettü ve diğer getiriler yasal açıdan temettü veya faiz olarak ya da başka bir şekilde nitelendirilip nitelendirilmediğine bakılmaksızın gider olarak muhasebeleştirilir.
- 12 Bu Görüş Birliğinin ayrılmaz bir parçası olan Ek, bu Görüş Birliğinin uygulanmasına ilişkin örnekler içermektedir.

Açıklama

- 13 Geri satın alım yasaklamasında meydana gelen bir değişikliğin finansal borçlar ile özkaynak arasında bir aktarmaya yol açması durumunda işletme, aktarılan tutarı, zamanlamasını ve aktarma sebebini ayrı ayrı açıklar.
- 14 “-”
- 14A “-”

[Not: 20.03.2011 tarihli ve 27880 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan TFRS 9 *Finansal Araçlar Standardını (2011 versiyonunu) Erken Uygulayan İşletmeler için TFRS Yorum 2’nin 15 inci Paragrafı aşağıdaki şekilde eklenmiştir*]

- 15 Ekim 2010’da yayımlanan “TFRS 9 Finansal Araçlar” Standardı ile A8 ve A10 Paragrafları değiştirilmiştir. Söz konusu değişiklikler, Ekim 2010’da yayımlanan TFRS 9 uygulandığında uygulanır.
- 16 TFRS 13, A8 Paragrafını değiştirmiştir. Söz konusu değişiklikler TFRS 13 uygulandığında uygulanır.
- 17 2009-2011 Dönemindeki Yıllık İyileştirmeler değişikliğiyle 11 inci Paragraf değiştirilmiştir. Bu değişiklik “TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar” Standardı uyarınca geriye dönük olarak 1 Ocak 2013 tarihinde veya sonrasında başlayan yıllık raporlama dönemlerinde uygulanır. Erken uygulamaya izin verilmektedir. Söz konusu değişikliğin erken uygulanması durumunda, bu husus dipnotlarda açıklanır.

Ek

Görüş Birliğinin Uygulanmasına İlişkin Örnekler

Bu Ek, Yorumun ayrılmaz bir parçasıdır.

A1 Bu Ek, Görüş Birliğinin uygulanmasına yönelik yedi örnek içerir. Söz konusu örnekler, ayrıntılı bir liste oluşturmayı, farklı örnekler de mümkün olabilir. Her bir örnek, örnekte belirtilen ve finansal aracın bir finansal borç olarak sınıflandırılmasını gerektirebilecek varsayımlar dışında başka hiçbir koşulun bulunmadığını varsaymaktadır.

Geri satın alımı reddetmeye yönelik koşulsuz hak (Paragraf 7)

Örnek 1

Varsayımlar

A2 İşletmenin ana sözleşmesi, geri satın alımların tamamen işletmenin isteğine bağlı olarak yapıldığını belirtmektedir. Ana sözleşme, söz konusu isteğe bağlılık hakkında daha fazla detay vermemekte ya da kısıtlama getirmemektedir. Geçmişte, yönetim kurulunun, üyelerin hisselerinin geri satın alımını reddetme hakkı bulunmasına rağmen; işletme, üyelerin hisselerinin geri satın alımını hiçbir zaman reddetmemiştir.

Sınıflandırma

A3 İşletmenin, geri satın alımı reddetmeye yönelik koşulsuz hakkı bulunmaktadır ve üyelerin hisseleri özkaynak niteliğindedir. TMS 32, finansal aracın koşullarına dayanan sınıflandırmaya yönelik ilkeleri ortaya koyar ve geçmişte yapılan ya da gelecekte yapılması düşünülen isteğe bağlı ödemelerin, borç olarak sınıflandırmaya yol açmayacağını belirtir. TMS 32'nin UR 26 ncı Paragrafında aşağıdaki hüküm yer alır:

İmtiyazlı hisse senetlerinin geri satın alınamaz olmaları durumunda, uygun sınıflandırma şekli imtiyazlı senede bağlı diğer haklara göre belirlenir. Yapılan sınıflandırmada, sözleşmeye bağlı düzenlemelerin özü ile finansal borç ve özkaynağa dayalı finansal aracın tanımı esas alınır. Birikimli olsun ya da olmasın, imtiyazlı hisse senedi sahiplerine yapılacak ödemelerin ihraççının isteğine bağlı olması durumunda, anılan hisseler özkaynağa dayalı finansal araçtır. Bir imtiyazlı hisse senedinin özkaynağa dayalı finansal araç ya da finansal borç olarak sınıflandırılmasında aşağıdakilerin etkisi bulunmaz; örneğin:

- Geçmişte yapılan ödemeler;
- Gelecekte ödeme yapma niyeti;
- Ödeme yapılmaması durumunun (adi hisse senetlerine temettü ödemesindeki sınırlamalar dolayısıyla, imtiyazlı hisse senetlerine temettü ödenmemesi durumunda) ihraççının adi hisse senetlerinin fiyatına olası negatif etkisi;
- İhraççının yedeklerinin tutarı;
- İhraççının bir döneme ilişkin kâr ya da zarar tahmini veya
- İhraççının dönem kâr ya da zararının tutarına etki edebilmesi veya edememesi.

Örnek 2

Varsayımlar

A4 İşletmenin ana sözleşmesi, geri satın alımların tamamen işletmenin isteğine bağlı olarak yapılacağını belirtmektedir. Bununla birlikte ana sözleşme; işletme, likidite veya yedeklere ilişkin düzenlemeleri ihlal etmeksizin, işletmenin ödeme yapamayacak durumda olmadığı sürece bir geri satın alım talebinin otomatik olarak onaylanacağını da belirtmektedir.

Sınıflandırma

A5 İşletmenin geri satın alımı reddetmeye yönelik koşulsuz bir hakkı bulunmamaktadır ve üyelerin hisseleri finansal bir borç niteliğindedir. Yukarıda açıklanan kısıtlamalar, işletmenin borcunu ödeyebilme kabiliyetine dayanmaktadır. Söz konusu kısıtlamalar, sadece likidite veya yedeklere ilişkin koşulların taşınmaması durumunda ve yine sadece söz konusu koşulların taşındığı zamana kadar geri

satın alımı kısıtlamaktadırlar. Bu nedenle, anılan kısıtlamalar, TMS 32’de ortaya konan ilkeler çerçevesinde finansal aracın özkaynak olarak sınıflandırılmasına yol açmaz. TMS 32’nin UR 25 inci Paragrafında aşağıdaki hüküm yer alır:

İmtiyazlı hisse senetleri değişik haklarla ihraç edilebilirler. Bir imtiyazlı hisse senedinin finansal borç mu yoksa özkaynağa dayalı finansal araç mı olduğunun belirlenmesinde, ihraççı, hissenin finansal borcun temel özelliklerini sergileyip sergilemediğini belirlemek için hisseye bağlı olan özel hakları göz önünde bulundurur. Örneğin, belirli bir tarihte ya da hisse senedi hamili tarafından belirlenen bir tarihte geri satın alınan bir imtiyazlı hisse senedi finansal borç içerir; çünkü ihraççının hisse senedi hamiline finansal varlık devretme yükümlülüğü vardır. İhraççının fon eksikliği, yasal bir sınırlama olması veya kâr ya da yedeğin yetersizliği dolayısıyla, imtiyazlı hisse senedinin geri satın alınmasına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirememe olasılığının bulunması, sözleşmeden doğan yükümlülüğü ortadan kaldırmaz.

İtfaya karşı yasaklamalar (8 inci ve 9 uncu Paragraflar)

Örnek 3

Varsayımlar

- A6 Bir kooperatif işletme, üyelerine, geçmişte, farklı tarihlerde ve farklı tutarlarda aşağıdaki şekilde hisse ihraç etmiştir:
- (a) 1 Ocak 20X1’de her biri 10 TL üzerinden 100,000 adet hisse senedi (1,000,000 TL);
 - (b) 1 Ocak 20X2’de her biri 20 TL üzerinden 100,000 adet hisse senedi (2,000,000 TL’lik ek bir tutar, böylece ihraç edilen hisse senetlerinin toplam tutarı 3,000,000 TL’ye yükselmektedir).

Hisse senetleri, talep edildiğinde ihraç edildikleri tutarlar üzerinden geri satın alınabilmektedir.

- A7 İşletmenin ana sözleşmesi, birikimli geri satın alımların, o zamana kadar üyelerin elinde bulunan en yüksek üye hissesi sayısının yüzde 20’sini geçemeyeceğini belirtmektedir. 31 Aralık 20X2 tarihinde, işletme, o zamana kadar üyelerin elinde bulunan en yüksek üye hissesi sayısı olan 200,000 hisseye sahiptir ve geçmişte de hiçbir hisse senedi geri satın alınmamıştır. 1 Ocak 20X3 tarihinde işletme ana sözleşmesini değiştirir ve izin verilen birikimli geri satın alım seviyesini, o zamana kadar üyelerin elinde bulunan en yüksek üye hissesi sayısının yüzde 25’ine yükseltir.

Sınıflandırma

Ana sözleşme değiştirilmeden önce,

- A8 Üyelerin hisselerinin geri satın alımına yönelik yasaklamayı aşan kısmı finansal borç niteliğindedir. Kooperatif işletme, söz konusu finansal borcu, ilk muhasebeleştirme sırasında gerçeğe uygun değer üzerinden ölçer. Bu hisse senetleri talep edildiğinde geri satın alınabildiğinden, kooperatif işletme, bu tür finansal borçların gerçeğe uygun değerini TFRS 13’ün 47 inci Paragrafı uyarınca ölçer. Anılan Paragrafta şu hüküm yer almaktadır: ‘Talep edilme özelliği bulunan bir finansal borca (örneğin bir vadesiz mevduat) ilişkin gerçeğe uygun değer, talep anında ödenecek tutardan az olamaz...’. Buna göre, kooperatif işletme, geri satın alım hükümleri uyarınca, talep anında ödenecek azami tutarı finansal borç olarak sınıflandırır.
- A9 1 Ocak 20X1 tarihinde, geri satın alım hükümleri uyarınca ödenecek azami tutar, her biri 10 TL değerindeki 20.000 adet hisse senedir ve buna bağlı olarak işletme, 200,000 TL’yi finansal borç, 800,000 TL’yi de özkaynak olarak sınıflandırır. Ancak, 1 Ocak 20X2 tarihinde, 20 TL üzerinden yeni hisse senetleri ihraç edilmesi sebebiyle; geri satın alım hükümleri uyarınca ödenecek azami tutar, her biri 20 TL değerindeki 40,000 adet hisse senedine yükselir. 20 TL üzerinden ilave hisse senetlerinin ihraçı, ilk muhasebeleştirilme sırasında gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülen yeni bir borcun ortaya çıkmasına yol açar. Bu hisse senetleri ihraç edildikten sonraki borç, ihraç edilmiş bulunan toplam hisse senetlerinin yüzde 20’si (200,000) olup, 20 TL üzerinden 800,000 TL olarak ölçülür. Bu durum, 600,000 TL değerindeki ilave bir borcun muhasebeleştirilmesini gerektirir. Bu örnekte, herhangi bir kazanç veya kayıp muhasebeleştirilmemektedir. Buna bağlı olarak, artık işletme, 800,000 TL’yi finansal borç ve 2,200,000 TL’yi de özkaynak olarak sınıflandırır. Bu örnek, söz konusu tutarların 1 Ocak 20X1 ile 31 Aralık 20X2 arasında değişmediğini varsaymaktadır.

Ana sözleşme değiştirildikten sonra,

[[Not: TFRS 9 Finansal Araçlar Standardının 2011 Versiyonunu Erken Uygulamayan İşletmeler TFRS Yorum 2'nin A10 Paragrafını aşağıdaki şekilde uygular]

A10 İşletmenin ana sözleşmesinde yapılan değişikliğin ardından, artık kooperatif işletmenin, üyelerin elinde bulunan hisse senetlerinin azami yüzde 25'ini ya da her biri 20 TL değerindeki azami 50,000 adet hisse senedini geri satın alması gerekebilecektir. Buna bağlı olarak, 1 Ocak 20X3 tarihinde kooperatif işletme, TMS 39'un 49 uncu Paragrafında belirtilen geri satın alım hükümleri çerçevesinde, talep anında ödenecek azami tutar olan 1,000,000 TL'yi finansal borç olarak sınıflandırır. Bu nedenle işletme, 1 Ocak 20X3 tarihinde 200,000 TL'lik tutarı özkaynaktan finansal borçlara aktarır ve 2,000,000 TL'lik tutar özkaynak olarak sınıflandırılmış şekilde bırakılır. Bu örnekte, işletme, söz konusu aktarmaya ilişkin herhangi bir kazanç veya kayıp muhasebeleştirmez.

[Not: 20.03.2011 tarihli ve 27880 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan TFRS 9 Finansal Araçlar Standardını (2011 versiyonunu) Erken Uygulayan İşletmeler TFRS Yorum 2'nin A10 Paragrafını aşağıdaki şekilde uygular]

A10 İşletmenin ana sözleşmesinde yapılan değişikliğin ardından, artık kooperatif işletmenin, üyelerin elinde bulunan hisse senetlerinin azami yüzde 25'ini ya da her biri 20 PB değerindeki azami 50,000 adet hisse senedini geri satın alması gerekebilecektir. Buna bağlı olarak, 1 Ocak 20X3 tarihinde kooperatif işletme, TFRS 9'un 5.4.3 üncü Paragrafında belirtilen geri satın alım hükümleri çerçevesinde, talep anında ödenecek azami tutar olan 1,000,000 PB'yi finansal borç olarak sınıflandırır. Bu nedenle işletme, 1 Ocak 20X3 tarihinde 200,000 PB'lik tutarı özkaynaktan finansal borçlara aktarır ve 2,000,000 PB'lik tutar özkaynak olarak sınıflandırılmış şekilde bırakılır. Bu örnekte, işletme, söz konusu aktarmaya ilişkin herhangi bir kazanç veya kayıp muhasebeleştirmez.

Örnek 4

Varsayımlar

A11 Kooperatiflerin faaliyetlerini düzenleyen kanun ya da işletmenin ana sözleşme hükümleri; işletmenin, üyelerin hisselerinin geri satın alınmasının, üyelerin hisselerinden kaynaklanan ödenmiş sermayeyi, söz konusu ödenmiş sermayenin en yüksek tutarının yüzde 75'inin altına düşürmesi durumunda, geri satın alımı yasaklamaktadır. Belirli bir kooperatif işletmesi için söz konusu en yüksek tutar 1,000,000 TL'dir. Raporlama dönemi sonunda, ödenmiş sermaye bakiyesi 900,000 TL'dir.

Sınıflandırma

A12 Bu durumda, 750,000 TL özkaynak olarak, 150,000 TL de finansal borç olarak sınıflandırılacaktır. Yukarıda değinilen paragrafların yanı sıra, TMS 32'nin 18(b) sayılı Paragrafında aşağıdaki hüküm yer almaktadır:

Hamile, ihraççıya nakit ya da başka bir finansal varlık karşılığı satma hakkı veren ("satılabilir araç") finansal araç bir finansal borçtur. Söz konusu nakit ya da diğer finansal varlık tutarının bir endeks veya artma ya da azalma potansiyeli olan bir başka kalem bazında belirlenmesi ya da satılabilir aracın yasal şeklinin hamile ihraççının varlıklarında geriye kalan paydan hak verdiği durumda bile böyledir. Hamilin aracı ihraççıya nakit ya da başka bir finansal varlık karşılığı satma seçeneğinin varlığı, satılabilir aracın finansal borç tanımını karşıladığı anlamına gelir.

A13 Bu örnekte tanımlanan geri satın alım yasaklaması, TMS 32'nin 19 uncu ve UR 25 inci Paragrafında tanımlanan kısıtlamalardan farklıdır. Söz konusu paragraflardaki kısıtlamalar, işletmenin bir finansal borca ilişkin ödenmesi gereken tutarı ödeyebilme kabiliyeti üzerine getirilen kısıtlamalardır; örneğin, bu kısıtlamalar, sadece belirtilen koşulların taşınması durumunda borcun ödenmesini engellemektedir. Bu durumun aksine, bu örnek, işletmenin, üyelerinin hisselerini geri satın alabilme kabiliyetine bakılmaksızın, belirli bir tutarın ötesindeki geri satın alımlar üzerine getirilen koşulsuz bir yasaklamayı tanımlamaktadır (örneğin, belirli nakit kaynakları, kârları veya dağıtılabilir yedekleri). Aslında, geri satın alıma karşı yasaklama, işletmenin belirli bir ödenmiş sermaye tutarından daha fazlasını geri satın almak amacıyla herhangi bir finansal borç üstlenmesini engeller. Bu nedenle, hisselerin geri satın alım kısıtlamasına tabi olan kısmı finansal borç değildir. Her bir üyenin hisseleri, ayrı ayrı geri satın alınabilirken, üyelerin elinde bulunan toplam hisselerin bir kısmı, işletmenin tasfiyesi dışında hiçbir koşul altında geri satın alınmaz.

Örnek 5

Varsayımlar

- A14 Bu örnekteki varsayımlar, Örnek 4'teki varsayımlarla aynıdır. Buna ek olarak, raporlama dönemi sonunda, yerel düzenlemelerce getirilen likidite koşulları, işletmenin nakit değerleri ve kısa vadeli yatırımları belirli bir tutardan fazla olmadıkça üye hisselerini geri satın almasını engellemektedir. Raporlama dönemi sonunda söz konusu likidite koşulları, işletmenin üyelerin hisselerini geri satın almak amacıyla 50,000 TL'den fazla ödeme yapamaması sonucunu doğurmaktadır.

Sınıflandırma

- A15 Örnek 4'te olduğu gibi işletme, 750,000 TL'yi özkaynak, 150,000 TL'yi de finansal borç olarak sınıflandırır. Bunun sebebi, borç olarak sınıflandırılan tutarın işletmenin geri satın alımı reddetmesine yönelik koşulsuz hakkına dayanması ve sadece likidite koşulunun veya diğer koşulların taşınmaması durumunda ve yine sadece söz konusu koşulların sağlandığı zamana kadar geri satın alımı engelleyen koşullu kısıtlamalara dayanmamasıdır. Bu durumda, TMS 32'nin 19 uncu ve UR25 inci Paragrafı geçerlidir.

Örnek 6

Varsayımlar

- A16 İşletmenin ana sözleşmesi, önceki üç yıl içerisinde yeni veya mevcut üyelerine ilave üye hissesi ihracından elde edilen tutar dışında, işletmenin üyelerin hisselerini geri satın almasını engellemektedir. Üyelere hisse ihracından elde edilen tutarın, üyelerin geri satın alımını talep ettikleri hisse senetlerinin geri satın alımı için kullanılması gerekmektedir. Önceki üç yıl içerisinde, üyelere hisse ihracından elde edilen tutar 12,000 TL olmuştur ve hiçbir üyenin hissesi geri satın alınmamıştır.

Sınıflandırma

- A17 İşletme, üyelerin hisselerinin 12,000 TL'lik kısmını finansal borç olarak sınıflar. Örnek 4'te açıklanan sonuçlara uygun olarak, geri satın alıma karşı koşulsuz bir yasaklamaya tabi olan üye hisseleri, finansal borç değildir. Bu tür bir koşulsuz yasaklama, önceki üç yıl öncesinde ihraç edilen hisse senetlerinden elde edilen gelire eşdeğer bir tutar için geçerlidir ve buna bağlı olarak söz konusu tutar özkaynak olarak sınıflandırılır. Ancak, önceki üç yıl içerisinde ihraç edilen hisse senetlerinden elde edilen tutara eşdeğer bir tutar, geri satın alıma karşı koşulsuz bir yasaklamaya tabi değildir. Dolayısıyla, önceki üç yıl içerisinde üyelerin hisselerinin geri satın alınmasından elde edilen tutar, üyelerin hisselerinin geri satın alınması için kullanılamaz duruma gelinceye kadar finansal bir borca yol açmıştır. Sonuç olarak işletme, önceki üç yıl içerisinde ihraç edilen hisse senetlerinden elde edilen tutardan, anılan dönemdeki tüm geri satın alım tutarlarının düşülmesiyle hesaplanan bir finansal borca sahiptir.

Örnek 7

Varsayımlar

- A18 İşletme bir kooperatif bankadır. Kooperatif bankaların faaliyetlerine ilişkin düzenlemeler, işletmenin toplam 'mevcut borçlarının' (üyelerin hisse hesaplarının kapsanması amacıyla düzenlemelerde kullanılan bir terim) en az yüzde 50'sinin üyelerin ödenmiş sermayesi şeklinde olması gerektiğini belirtmektedir. Düzenlemelerin etkisi, kooperatifin tüm mevcut borçlarının üyelerin hisseleri şeklinde olması durumunda, söz konusu kooperatifin, anılan hisselerin tümünü geri satın alabileceği yönündedir. 31 Aralık 20X1 tarihinde, işletmenin toplam mevcut borcu 200,000 TL'dir ve bu tutarın 125,000 TL'si üye hisseleri hesabını temsil etmektedir. Üye hisseleri hesabının koşulları, hamile, talep anında geri satın alma imkanı tanımaktadır ve işletmenin ana sözleşmesinde geri satın alma üzerine herhangi bir kısıtlama getirilmemiştir.

Sınıflandırma

- A19 Bu örnekte, üye payları finansal borç olarak sınıflandırılır. Söz konusu geri satın alım yasaklaması, TMS 32'nin 19 uncu ve UR25 inci Paragrafında tanımlanan kısıtlamalarla benzerdir. Söz konusu kısıtlama, işletmenin, finansal bir borca ilişkin ödemesi gereken tutarı ödeyebilme kabiliyeti üzerine getirilen koşullu bir kısıtlamadır; örneğin, bu kısıtlamalar, sadece belirli koşulların gerçekleşmesi durumunda borcun ödenmesini engeller. Daha açık bir şekilde ifade edilirse, diğer bütün borçlarını

ödemiş olması durumunda (75,000 TL), işletmenin, üyelerin hisselerinin tamamını (125,000 TL) geri satın alması gerekebilecektir. Bunun sonucunda, geri satın alıma karşı yasaklama, işletmenin, belirli bir üye hissesi sayısından veya ödenmiş sermaye tutarından fazlasını geri satın almak amacıyla bir finansal borcu üstlenmesini engellemez. Söz konusu yasaklama, işletmenin, sadece tek bir koşul gerçekleşinceye kadar, örneğin diğer borçların geri ödenmesi gibi, geri satın alımı ertelemesine imkan verir. Bu örnekteki üyelerin hisseleri, geri satın alıma karşı koşulsuz bir yasaklamaya tabi değildir ve bu nedenle de finansal borç olarak sınıflandırılır.